

Ο Άνθρωπος γεννήθηκε στα χαρακώματα κι εκεί σαρκώθηκε ο Θεός (Δρ. Πέτρος Παναγιωτόπουλος, Συντονιστής Περιεχομένου Ενότητας Επιστημών - Πεμπτουσία)

[/ Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Χριστούγεννα 1914. Χαρακώματα. Μια αλλιώτικη εκεχειρία

Σήμερα τον λέμε Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Τότε τον έλεγαν «Μεγάλο Πόλεμο». Πολλές ευρωπαϊκές χώρες είχαν εμπλακεί σ' αυτόν, σε μια τεράστια σύγκρουση χωρίς σαφές ιδεολογικό στίγμα. Εκατομμύρια άνθρωποι βρέθηκαν να συνθλίβονται στις μυλόπετρες δύο συνασπισμών κρατών. Χιλιάδες άνθρωποι σκοτώθηκαν σε ατέρμονες μάχες χαρακωμάτων, που του έδωσαν το όνομα «ο πόλεμος της φθοράς». Εκατοντάδες χιλιάδες στρατιώτες καθηλωμένοι στα ορύγματα, πέρασαν σύντομα από τη φρίκη του πολέμου σε μια καθημερινότητα γεμάτη πλήξη και με ελάχιστο νόημα.

Τα πρώτα Χριστούγεννα του Πολέμου έφτασαν και πολλοί άρχισαν να υποπεύονται ότι αυτή η αναταραχή δε θα έμελλε να τελειώσει σύντομα. Όντως, έτσι εξελίχθηκαν τα πράγματα: 4 χρόνια κράτησε συνολικά η αιματοχυσία.

Επρόκειτο όμως εκείνη η γιορτή να σημαδέψει όχι μόνο εκείνον τον πόλεμο, αλλά ίσως και ολόκληρη την ανθρώπινη ιστορία. Ήταν από τις δυστυχώς ελάχιστες στιγμές που ο άνθρωπος θα έπαυε να αποκτηνώνεται και θα ξανάβρισκε την ανθρωπιά του, θα έβρισκε μέσα στον παραλογισμό της αδελφοκτονίας τον προορισμό για τον οποίο πλάστηκε.

Από τις δύο πλευρές των εχθροπραξιών μάχονταν (τι ειρωνεία...) άνθρωποι που πίστευαν στον ίδιο Θεό, το Θεό της ειρήνης... Και δυστυχώς δεν ήταν η πρώτη φορά που συνέβαινε αυτό -ούτε και η τελευταία... «Λογικά», θα έπρεπε οι ανώτεροι (στρατιωτικά) να συνεννοηθούν για κάποια εκεχειρία. Δεν θεωρήθηκε όμως σκόπιμο κάτι τέτοιο. Και ανέλαβαν οι «κατώτεροι» τότε. Οι έσχατοι της Ιστορίας έγιναν πρώτοι.

Τα σημάδια βέβαια είχαν φανερωθεί από πριν. Όπως μαρτυρούν αυτοί που συμμετείχαν, ειδικά στο μέτωπο της Βόρειας Γαλλίας, ένιωθαν ότι ο «εχθρός» είχε τα ίδια συναισθήματα μ' εκείνους: ταλαιπωρία, φόβο, απελπισία, αδιέξοδο, πλήξη. Και κατά καιρούς από τις δύο πλευρές σταματούσαν «σιωπηρά» και αμοιβαία οι πυροβολισμοί, στήνονταν σύντομες ανεπίσημες εκεχειρίες για να

ταφούν οι νεκροί, γίνονταν και κάποιες ανταλλαγές τσιγάρων. Με την ευκαιρία επισκευάζονταν τα αμπριά και δινόταν μεγαλύτερη προσοχή στην περιποίηση των τραυματιών. Οι Ανώτατες Διοικήσεις βέβαια τα πληροφορούνταν όλα αυτά και δεν ένωσαν καθόλου άνετα. Γι' αυτό και εξέδιδαν αυστηρές διαταγές προς τους αξιωματικούς να τα περιορίσουν και να τα απαγορεύσουν ως συμπτώματα «εσχάτης προδοσίας».

Η αλήθεια είναι ότι την περίοδο πριν από τα Χριστούγεννα, ορισμένες ιδιαίτερα φονικές μάχες (όπως αυτή στο Ypres Salient) έγιναν αιτία επίσημων εκχειριών για την ταφή των νεκρών. Όταν όμως στις 7 Δεκεμβρίου ο πάπας Βενέδικτος 15ος έκανε έκκληση για μία «Εκχειρία στο Όνομα του Θεού», η πρότασή του έπεσε στο κενό. Το *μαχητικό φρόνημα* των στρατευμάτων έπρεπε να διατηρηθεί... Μόνο μικρά δωράκια έφτασαν από τα μετόπισθεν προς το μέτωπο, για να κρατηθεί το ηθικό σε κάποια διάθεση.

Εκείνη τη νύχτα όμως οι πρωταγωνιστές άλλαξαν για λίγο το ρου της Ιστορίας και ξαναβρήκαν τη χαμένη τους ανθρώπινη υπόσταση. Όπως συγκλίνουν οι μαρτυρίες, όλα άρχισαν από τις γερμανικές γραμμές, όταν άρχισαν να ψέλνουν τα κάλαντα, τη γνωστή «Άγια Νύχτα» συγκεκριμένα. Οι αντίπαλοι κάθε άλλο παρά μακριά ήταν και μέσα στη σιγή ακούγονταν καθαρά το τραγούδι των «εχθρών». Η άλλη πλευρά δεν άργησε λοιπόν καθόλου να ανταποκριθεί. Η *Άγια Νύχτα* άρχισε αμέσως να ακούγεται και στα αγγλικά και στα γαλλικά, κάνοντας τη νύχτα πραγματικά Άγια.

Σε λίγο κάθε πλευρά έψαλε το δικό της τραγούδι και περίμενε την άλλη να χειροκροτήσει. Αυτό κράτησε αρκετή ώρα. Οι στρατιώτες άρχισαν να ξυπνούν όσους κοιμόνταν. Μια αγαλλίαση τούς κυρίευε και δεν ήθελαν να τη χάσει κανένας συνάδελφος.

Τα πράγματα πήραν σύντομα ραγδαία τροπή, ή μάλλον για να το θέσουμε αλλιώς, τα πράγματα πήραν αμέσως τη φυσιολογική τους τροπή... Και από τις δυο πλευρές του πεδίου της μάχης, άνθρωποι άφηναν τους υγρούς τους τάφους και έσπευδαν να συναντήσουν αλλήλους στην Ουδέτερη Ζώνη. Στην αρχή ήταν ελάχιστοι, γρήγορα όμως ξεθάρρεψαν όλοι. Οι πρώτοι που τόλμησαν είδαν πως κανείς δεν τους πυροβολούσε, αντίθετα όταν συναντήθηκαν έκαναν χειραψίες και αντάλλαξαν αγκαλιές. Φώναξαν στους συναδέλφους τους που δίσταζαν, να βγουν κι εκείνοι. Δεν χρειάστηκαν ούτε λευκές σημαίες ούτε τίποτε -είχαν μαζί τους τα κάλαντα της μέρας. Άφηναν «τους νεκρούς θάψαι τους εαυτών νεκρούς» και πήγαιναν να συναντήσουν τη Ζωή.

Αυθόρμητα άρχισαν να ανταλλάσσουν δώρα, να τραγουδούν αγκαλιασμένοι και όταν άρχισε να χαράζει, να βγάζουν και φωτογραφίες. Όλη την υπόλοιπη μέρα έπιναν μαζί, γελούσαν και όσο μπορούσαν κουβέντιαζαν για τους δικούς τους και για τον πόλεμο. Και μάλλον μπορούσαν. Γιατί, για τα μεγάλα πράγματα της ζωής δεν χρειάζεται μετάφραση. Έχει γραφτεί ότι έπαιξαν και μπάλα μαζί. Αυτό δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί με σιγουριά. Ίσως πιο βέβαιο είναι ότι θα υπήρξαν μερικές σπρωξιές, από εκείνες που κάνουν οι άνθρωποι όταν δεν μπορούν να εκφράσουν αλλιώς την ευτυχία τους. Επίσης, αλήθεια είναι ότι αυτή η συναδέλφωση δεν σημειώθηκε μαζικά. Σε άλλα σημεία του μετώπου συνέχισαν να ανταλλάσσουν πυρά και όχι δώρα.

Τα νέα ταξίδεψαν γρήγορα. Και σίγουρα δεν άρεσαν ούτε στους στρατηγούς αλλά

ούτε και στους συναδέλφους που εξακολουθούσαν να βλέπουν απέναντι μόνο εχθρούς. Δεν άρεσαν δηλαδή στους «νεκρούς» της προτελευταίας παραγράφου. Μεγάλωσαν οι φόβοι για γενικευμένη ανταρσία που θα άδειαζε τα χαρακώματα και γι' αυτό αυξήθηκαν κατακόρυφα οι απειλές για όσους αποτολμούσαν στο εξής κάτι ανάλογο.

Όπως φαίνεται, οι μηχανισμοί αυτοί δούλεψαν εξαιρετικά. Ο εχθρός δαιμονοποιήθηκε επιτυχώς και κάθε σκέψη για αδελφοποίηση εξαλείφθηκε. Ο πόλεμος συνεχίστηκε απρόσκοπτα και το δρεπάνι συνέχισε να θερίζει ενδόξως τα νιάτα της Ευρώπης και των αποικιών της (ας μην ξεχνάμε ότι κατά τον πόλεμο οι αποικίες απολαμβάνουν πλήρη δικαιώματα στο θάνατο).

Εκεχειρία από τα κάτω δεν ξαναυπήρξε -ή τουλάχιστον δεν έγινε ποτέ γνωστή. Η ιστορία όμως έμεινε ζωντανή στα μυαλά και στην ψυχή όσων την έζησαν και όσων τους άγγιξε. Και είναι η ζωντανή απόδειξη της ενανθρώπισης του Θεού.

Πηγές:

Stanley Weintraub, *Silent Night: The Remarkable Christmas Truce of 1914*, Simon & Schuster, London 2001

Lesley Park-Alan Cleaver, *Not a Shot Was Fired: Letters From The Christmas Truce 1914*, Lulu, 2006

www.bbc.co.uk